

Eene Collectie Middeleeuwsche Plastiek.

onbewust deze grondgedachte der godsdienst uit de dogmatieke omhulselen naar voren bracht en er het vaandel van zijne eigen richting mede teekende, is een eigenaardig bewijs van het zoo dikwijls instinctief juiste van evolutionnaire volksdaden, in tegenstelling met het altijd absoluut misse van door hartsucht benevelde revolutionnaire uitingen. Het zoude interessant zijn na te gaan of soms analoge toestanden geleid hebben tot de moedervereering in andere godsdiensten, ik heb hier het oog op de Isis en Kwan Yin vereering.

De Heiland zelve heeft men nooit zoo in het dagelijksche leven teruggebracht. Het is alsof zelfs in het tijdvak toen de min of meer ongebonden gemoedelijkheid hoogtij vierde, de onaanastbaarheid der majesteit van den Godmensch van zelve sprak en de aristocratie van den grondlegger van onze democratische godsdienst elke ongepaste toenadering afwees.

Bruist de madonna-voorstelling, als ik mij zoo uitdrukken mag, uit het menschelijk gemoed op, het teruggeven van de Christusfiguur in een ons bevredigenden vorm is slechts aan enkele weinige kunstenaars bij Gods genade gelukt. Wij zien dan ook de grootste kunstenaars, of beter gezegd juist de grootste kunstenaars aarzelen de voorstelling van Christus te on-

dernemen. Leonardo da Vinci onder anderen heeft jaren gewacht voor de inspiratie voor den Christus aan het Avondmaal over hem kwam.

De voorstelling van Christus heeft van de vroegste tijden van het Christendom

af, de geloovigen bezig gehouden. In de catacomben zijn de afbeeldingen, die van een baardloozen jongen man. Lentullus beschrijft aan denromeinschen senaat een schoonen man met wijnkleurig haar en baard, ongeveer zooals de latere traditioneele voorstellingen aangeven. (Viollet le Duc). Paul Vignon, docteur ès sciences bespreekt in een boekje getiteld „Linceul du Christ”, uitgegeven door Masson, den zweetdoek die zich in den Kathedraal te Turijn bevindt; daarop komt eene analoge voorstelling van het gelaat van Christus voor, het lichaam is minder gemakkelijk te herkennen, opmerkelijk is het, dat de nagelgaten in strijd met de traditie, niet in de handen, doch in de polsen, niet in de voeten doch in de enkels en in de hielen zijn te bespeuren.

Die zweetdoek was in 1353 in het bezit der kerk van Lirey in Champagne, af-

komstig van een kruisvaarder. In hooge mate mysterieus, ontdekt in de XIV^{de} eeuw, de eeuw van het mysticisme, komt mij de zweetdoek toch niet voor eene mystificatie te zijn, daartegen getuigen de ontraditioneele

MARMEREN ITALIAANSCH E MADONNA,
LAAT 14DE EEUW (NO. 683).